

Subjekty práva životního prostředí
Organizační zabezpečení ochrany životního prostředí
Formy činnosti – základní přehled

1

**PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ PRO
VEŘEJNOU SPRÁVU – NAVAZUJÍCÍ
MAGISTERSKÉ STUDIUM
PODZIM 2019
JUDR. VOJTĚCH VOMÁČKA, PH.D., LL.M.**

I. Subjekty práva životního prostředí

Subjekty PŽP- pojem

3

- subjekty, které vystupují v právních vztazích jako **nositelé pravomocí či práv a povinností** stanovených právními normami práva životního prostředí
- povaha práva životního prostředí
 - smíšení právní odvětví
 - metoda právní regulace
 - Veřejnoprávní x soukromoprávní
 - environmentální vztahy:
 - Veřejnoprávní
 - soukromoprávní
- Osoby
 - fyzické osoby/člověk
 - právnické osoby
 - právnické osoby soukromého práva
 - právnické osoby veřejného práva
 - specifika např. subjektivita určená zákonem, účel existence, předmět činnosti, organizační struktura
 - i právnické osoby veřejného práva mohou být soukromoprávním subjektem

Subjekty PŽP veřejnoprávní sféra

4

- **A. nositelé pravomocí (vykonavatelé veřejné moci)**
 - Státní orgány
 - Veřejnoprávní korporace
 - Veřejné stráže
 - Jiné subjekty
- **B. subjekty práv a povinností a adresáti veřejnoprávního působení**
 - fyzické osoby
 - právnické osoby
 - specifické postavení: . participant – „podíl - účast“ při ochraně životního prostředí
 - ✦ veřejnost
 - ✦ dotčená veřejnost
 - ✦ např. spolky (dříve občanská sdružení) obecně prospěšné společnosti, zástupce veřejnosti nadace

A.nositelé pravomocí (vykonavatelé veřejné moci)

- Státní orgány
 - ✦ moc zákonodárná
 - ✦ moc výkonná
 - ✦ moc soudní
- Veřejnoprávní korporace
 - ✦ územní samosprávné celky
 - ✦ profesní a zájmová samospráva
- Veřejné stráže
- Jiné subjekty
 - ✦ veřejné fondy, veřejné ústavy,
 - ✦ organizační složky státu, státní příspěvkové organizace státu zřízené ústředními orgány k plnění úkolů na úseku životního prostředí
 - ✦ další subjekty (např. autorizované osoby)

Právnícké osoby jako subjekty PŽP

6

- ⊙ pojem právnická osoba (OZ)
- ⊙ typologie právnických osob (OZ)
 - ✦ typologie právnických osob
 - obecná charakteristika PO (§ 118-209 OZ)
 - korporace (§ 210-213 -302 OZ se spolkem)
 - spolky (§ 214-302 OZ)
 - fundace (§ 303-305 – 401 OZ s N+NF)
 - Nadace (§ 306-393 OZ)
 - Nadační fondy (§ 394-401 OZ)
 - ústavy (§ 402-418 OZ)
- ⊙ pozice právnických osob v PŽP:
 - ⊙ veřejnoprávní vztahy
 - a) právnické osoby jako subjekty veřejné správy
 - b) právnické osoby jako participant
 - c) právnické osoby jako adresáti veřejnoprávního působení
 - ⊙ Soukromoprávní vztahy
 - účastníci soukromoprávních vztahů

Veřejnost

7

„Veřejnost“

8

- **pojem veřejnosti**

- podle Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k ochraně ve věcech životního prostředí - Aarhuská úmluva (Sdělení MZV č. 124/2004 Sb.):
 -
 - Čl. 2 odst. 4 AÚ
 - ✦ „*veřejnost*“
 - znamená **jednu nebo více fyzických nebo právnických osob** a - v souladu s vnitrostátní právní úpravou nebo praxí - jejich sdružení, organizace nebo skupiny;
- - Čl. 2 odst. 5 AÚ
 - "*dotčená veřejnost*,"
 - je veřejnost, která je - nebo může být - ovlivněna environmentálním rozhodováním, *anebo* která má na tomto rozhodování určitý zájem; pro účely této definice se u nevládních organizací podporujících ochranu životního prostředí a splňujících požadavky vnitrostátních právních předpisů předpokládá, že mají na environmentálním rozhodování zájem.

Definice veřejnosti v čs. právním řádu

- čs. právní řád neobsahuje „univerzální“ legální definici veřejnosti
- v odborné literatuře se lze setkat s různým přístupem k vymezení veřejnosti“
- Např.:
 - **jednotlivé fyzické osoby/člověk a právnické osoby**
 - ✦ hájící vlastní zájem
 - ✦ reprezentující zájem kvalifikované skupiny osob (zástupce veřejnosti v ÚP, pokud se námitky na základě věcně shodné připomínky týká životního prostředí)
 - **neformální skupiny fyzických osob bez právní subjektivity**
 - **formální skupiny osob podle zvláštních právních předpisů bez právní subjektivity (např. petiční výbor)**
 - **formalizované skupiny osob s právní subjektivitou**
 - ✦ např. spolky (§ 214 a násl. OZ, zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob) - *dříve občanská sdružení, přechodné ustanovení § 3045 OZ*
 - ✦ politické strany,
 - ✦ obecně prospěšné společnosti,
 - ✦ nadace

Definice veřejnosti v čs. právním řádu

10

- **Specificky** pojem veřejnosti v zák. č. 100/2001 Sb. na základě novely zák. č. 39/2015 Sb. (úč. 1.4.2015) **v prostředí zákona o posuzování vlivů na životní prostředí**
- § 3 písm. h)
 - **veřejností**
 - ✦ jedna nebo více osob
- § 3 písm. i)
 - **dotčenou veřejností**
 - ✦ **1. osoba, která může být rozhodnutím vydaným v navazujícím řízení dotčena ve svých právech nebo povinnostech,**
 - ✦ **2. právnická osoba soukromého práva,**
 - jejímž **předmětem činnosti** je podle zakladatelského právního jednání **ochrana životního prostředí nebo veřejného zdraví,** a jejíž hlavní činností není podnikání nebo jiná výdělečná činnost, která **vznikla alespoň 3 roky před dnem zveřejnění informací o navazujícím případně před dnem vydání podle § 7 odst. 6 zákona EIA** (negativní rozhodnutí ve vztahu ke zjišťovacímu řízení), **NEBO**
 - **kterou podporuje svými podpisy nejméně 200 osob,**
 - podporující podpisovou listinou listina s podpisy nejméně 200 osob.

Subjekty PŽP

Soukromoprávní environmentální vztahy

11

- člověk/fyzická osoba
- právnické osoby
- ✦ účastníci soukromoprávních environmentálních vztahů
- ✦ Např.
 - právo člověka na příznivé životní prostředí jako soukromé práva (§ 81/2 OZ)
 - věcná práva a životní prostředí
 - Mj. právní povaha složek životního prostředí
 - Sousedská práva
 - nájem, pacht, výpůjčka
 - náhrada škody

II. Organizace veřejné správy v oblasti životního prostředí

12

Organizace veřejné správy v oblasti životního prostředí

13

- Ústavní základy
- **Přehled:**
- **Správní orgány na ústřední úrovni**
 - ✦ vláda
 - ✦ ministerstva
 - Ministerstvo životního prostředí
 - Ostatní ministerstva
 - ✦ ostatní ústřední orgány státní správy
 - ✦ specializované ústřední kontrolní orgány státní správy
- **Územní veřejná správa**
 - veřejnoprávní samosprávné korporace (obce, kraje)
 - specializované územní orgány (dekoncentrované)
- **Veřejné stráže**
- **Jiné subjekty**
 - (poskytující služby, plnící další úkoly v oblasti veřejné správy, pečující o svěřený majetek – zejm. subjekty zřízené ústředními orgány nebo zákonem – organizační složky, státní příspěvkové organizace, veřejné fondy)
- **Zájmová a profesní samospráva**

Vláda ČR

14

- **ústavní základ** – čl. 67 a násl. Ústavy
 - **vrcholný orgán výkonné moci**
 - kolektivní orgán
- **usnesení vlády**
 - k přijetí usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů
 - ✦ specifčnost usnesení vlády dle § 43 zákona o ochraně přírody a krajiny
- **návrhy zákonů**
 - vládní
 - ostatní
 - ✦ vláda má právo vyjádřit se ke všem **návrhům zákonů** (čl. 44 Ústavy)
- **nařízení vlády** – čl. 78 Ústavy
 - k provedení zákona a v jeho mezích

Vláda ČR

15

- Účast ozbrojených sil ČR mimo ČR a pobyt ozbrojených sil cizích států z důvodu živelní pohromy, ekologické a průmyslové havárie
- - vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil ČR mimo území ČR a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území ČR, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li **mj. o účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích**
 - ✦ O rozhodnutí informuje neprodleně obě komory Parlamentu. Parlament může rozhodnutí zrušit. Ke zrušení rozhodnutí vlády postačuje nesouhlasné usnesení jedné z komor přijaté nadpoloviční většinou všech členů komory (čl. 43 Ústavy)

Vláda ČR

16

- Nouzový stav
 - Čl. 5 ústavního zákona č.100/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky
 - vláda může vyhlásit nouzový stav v případě, **živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty nebo vnitřní pořádek a bezpečnost**
 - je-li nebezpečí z prodlení, může vyhlásit nouzový stav předseda vlády. Jeho rozhodnutí vláda do 24 hodin schválí nebo zruší
 - Současně musí vláda vymezit, která práva se omezují a které povinnosti a v jakém rozsahu se ukládají
 - Nouzový stav končí
 - ✦ Uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen, pokud vláda nebo Poslanecká sněmovna nerozhodnou o jeho zrušení před uplynutím této doby

Ministerstva

17

- **Ústavní základ – čl. 79**
 - Ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem
 - Ministerstva mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněna
- Zák.č. 2/1969 Sb., ve spojení se složkovými předpisy (dále „komp.zákon“)
 - **MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ**
 - ✦ „exkluzivní“ postavení ve vztahu k ochraně životního prostředí
 - **OSTATNÍ MINISTERSTVA**
 - ✦ **s „přímými“ kompetencemi ve vztahu k životnímu prostředí**
 - Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo obrany, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo kultury, Ministerstvo práce a sociálních věcí
 - ✦ **s kompetencemi ve vztahu k veřejnému zdraví**
 - Ministerstvo zdravotnictví
 - ✦ **s kompetencemi souvisejícími se zajištěním ochrany životního prostředí a otázek souvisejících**
 - např. Ministerstvo financí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo školství a mládeže

- **základní přehled :**
 - **orgán vrchního státní dozoru** (§ 19/1 komp.z.)
 - **ústřední orgán státní správy pro kompetence**
 - ✦ *dle § 19/2 kom.z.*
 - ✦ *dle zvláštních předpisů*
 - **koordinační funkce** (§ 19 odst. 3 kom.z.)
 - **zabezpečení informační systém o ŽP, vč. plošného monitoringu na území ČR, vč. vazeb na mezinárodní dohody**

- **kompetence vyplývají cí z § 19 odst. 2 kompetenčního zákona:**
 - ochranu přirozené akumulace vod, ochranu vodních zdrojů a ochranu jakosti povrchových a podzemních vod,
 - pro ochranu ovzduší,
 - pro ochranu přírody a krajiny,
 - pro oblast provozování zoologických zahrad,
 - pro ochranu zemědělského půdního fondu,
 - pro výkon státní geologické služby,
 - pro ochranu horninového prostředí, včetně ochrany nerostných zdrojů a podzemních vod,
 - pro geologické práce a pro ekologický dohled nad těžbou,
 - pro odpadové hospodářství
 - pro posuzování vlivů činností a jejich důsledků na životní prostředí, včetně těch, které přesahují státní hranice.
 - pro myslivost, rybářství a lesní hospodářství v národních parcích.
 - pro státní ekologickou politiku ,
 - pro systém značení ekologicky šetrných výrobků a služeb
 - pro program podporující dobrovolnou účast v systému řízení podniku a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (Program EMAS)

- **další kompetence MŽP jako ústředního orgánu státní správy vyplývající ze zvláštních environmentálních předpisů:**
 - pro oblast integrované prevence a omezení znečištění vznikajícího činnostmi podle § 29 písm. a) zák.č. 76/2002 Sb.
 - pro oblast závažných havárií podle § 20 písm. a) zák.č. 59/2006 Sb.
 - pro předcházení a nápravu ekologické újmy podle § 16 odst. 2 písm. a) zák.č. 167/2008 Sb.
 - pro oblast posuzování vlivu GMO a GP na složky životního prostředí a biologickou rozmanitost podle § 28 odst. 1 písm. a) zák.č. 78/2004 Sb.
 - pro oblast ochrany životního prostředí před škodlivými účinky látek nebo látek obsažených v přípravcích a předmětech a přípravků podle zák.č. 350/2011 o chemických látkách a chemických směsích

- **MŽP a další subjekty mu podřízené**
 - **rozdílnosti v právní povaze a předmětu činnosti**
 - ✦ **Státní fond ŽP** (zák. č. 388/1991 Sb. o SFŽP), právnická osoba zřízená zákonem (veřejný fond), MŽP jej spravuje
 - ✦ **Česká inspekce životního prostředí**
 - (komp.z.+zák.č. 289/1991 Sb.+zvláštní zákony)
 - ✦ **Český hydrometeorologický ústav**, státní příspěvková organizace
 - ✦ **Cenia** (Česká informační agentura ŽP), státní příspěvková organizace
 - ✦ **Agentura ochrany přírody a krajiny**, organizační složka státu
 - ✦ **Správy národních parků**
 - ✦ **Správa jeskyní ČR**, státní příspěvková organizace
 - ✦ **Česká geologická služba**, státní příspěvková organizace
 - ✦ **Česká geologická služba – GEOFOND**, organizační složka státu
 - ✦ **Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M.**, státní příspěvkový organizace

- **Česká inspekce životního prostředí**
 - **správní úřad**
 - **Působnost**
 - zák. č. 282/1991 Sb. o ČIŽP a její působnosti v oblasti lesa
 - zvláštní zákony vymezující působnost ČIŽP v konkrétní oblasti
 - **Struktura:**
 - Ústředí
 - oblastní inspektoráty (OI ČIŽP Brno, OI ČIŽP České Budějovice, OI ČIŽP Havlíčkův Brod, OI ČIŽP Hradec Králové, OI ČIŽP Liberec, IO ŽIŽP Olomouc, OI ČIŽP Ostrava, OI ČIŽP Plzeň, OI ČIŽP Praha, OI ČIŽP Ústí nad Labem)

Agentura ochrany přírody a krajiny

24

- Oblast ochrany přírody a krajiny (změny k 1.1.2015, zák. č. 250/2014 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o státní službě)
 - **Agentura ochrany přírody a krajiny**
 - od 1.1.2015 NOVĚ správní úřad.
 - odborné a vědecké funkce
 - příslušnost hospodařit s majetkem
 - **působnost:**
 - na území chráněných krajinných oblastí (s výj. CHKO Šumava)
 - na celém území ČR
 - **Regionální pracoviště**

Správy národních parků

25

✦ *Správy národních parků*

- *Správa NP Šumava,*
- *Správa KRNAP*
- *Správa NP Podýjí,*
- *Správa NP České Švýcarsko*

○ *role správ NP:*

- *správní orgán*
- *odborné a vědecké funkce*
- *příslušnost hospodařit s majetkem*

MŽP – další subjekty podřízené MŽP

26

- **Další subjekty podřízené MŽP:**

Cenia - Česká informační agentura ŽP

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Státní fond ŽP (zák. č. 388/1991 Sb. o SFŽP),

- právnická osoba zřízená zákonem (veřejný fond)
- **Český hydrometeorologický ústav**, státní příspěvková organizace
- **Česká geologická služba** – GEOFOND, organizační složka státu
- **Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M.**, státní příspěvková organizace

- ústřední orgán státní správy
 - pro zemědělství, s *výjimkou* ochrany zemědělského půdního fondu,
 - pro vodní hospodářství, s *výjimkou* ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod,
 - lesů, myslivosti a rybářství, s *výjimkou* území národních parků
 - ve věcech veterinární péče,
 - ve věcech rostlinolékařské péče,
 - ve věcech péče o potraviny,
 - ve věcech péče o ochranu zvířat proti týrání
 - pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat.
 - pro potravinářský průmysl

 - *Pozn. „s výjimkou“: kompetence MŽP*
- Ministerstvo zemědělství řídí
 - Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci,
 - Státní veterinární správu České republiky,
 - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
 - Českou plemenářskou inspekci.

- je ústředním orgánem státní správy mj.
 - ve věcech regionální politiky,
 - územního plánování a stavebního řádu, vyvlastnění,
 - investiční politiky

Ministerstvo vnitra

29

- Je ústředním orgánem mimo jiné:
 - pro krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém,
 - požární ochranu,
 - pro oblast informačních systémů veřejné správy.

- je ústředním orgánem státní správy mimo jiné pro
 - ochranu veřejného zdraví,
 - používání biocidních přípravků a uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh.
 - ochranu a využívání přírodních léčivých zdrojů, přírodních léčebných lázní a zdrojů přírodních minerálních vod,
 - součástí Ministerstva zdravotnictví je Český inspektorát lázní a zdrojů.
 - v rámci Ministerstva zdravotnictví – funkce Hlavního hygienika.

- průmysl a životní prostředí obecně
- speciálně
 - vazba na integrované povolenání (IPPC – nejlepší dostupné techniky (BAT))
 - podřízené subjekty:

○ Česká obchodní inspekce

○ Správa úložišť radioaktivního odpadu

- je ústředním orgánem státní správy mj. - pro kulturní památky ochranu
- Památková inspekce
 - je podle ust. § 27 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, specializovaným kontrolním orgánem Ministerstva kultury v oboru státní památkové péče.
 - ✦ v organizační struktuře Ministerstva kultury je Památková inspekce zařazena v sekci ministra.

Ostatní ústřední orgány státní správy

33

- Ve vztahu k ŽP zejména:
 - Státní úřad pro jadernou bezpečnost
 - Český báňský úřad

Specializované orgány státní správy ve vztahu k ochraně životního prostředí – přehled

(podřízené příslušným ministerstvům)

- Česká inspekce životního prostředí
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- Státní veterinární správa České republiky
- Česká obchodní inspekce

Územní veřejná správa

35

- Všeobecná územní správa
 - kraje - samostatná, přenesená působnost
 - obce - samostatná, přenesená působnost

- Specializovaná územní správa
 - krajské hygienické stanice
 - obvodní báňské správy
 - krajské veterinární správy
 - krajské, regionální a oblastní orgány specializovaných státních inspekcí
 - správy národních parků
 - krajská střediska Agentury ochrany přírody

Veřejné stráže

36

- **Veřejné stráže**
 - **Lesní stráž**
 - ✦ (lesní zákon)
 - **Stráž ochrany přírody**
 - ✦ (zákon o ochraně přírody)
 - **Rybářská stráž**
 - ✦ (rybářský zákon)
 - **Myslivecká stráž**
 - ✦ (zákon o myslivosti)
- **TZ – úřední osoba (§ 127 odst. 1 písm. a) TZ)**
 - ✦ Úřední osobou je **fyzická osoba**, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,
 - pokud **plní úkoly státu nebo společnosti a používá přitom svěřené pravomoci pro splnění těchto úkolů**
 - **Blíže vždy v rámci „složkového předpisu“**

Subjekty profesní a zájmové samosprávy (veřejnoprávní korporace)

37

- S významem pro oblast životního prostředí zejména
 - **Hospodářská a Agrární komora**
 - ✦ **mj. viz např. podle § 7 odst. 1 písm. d) zák.č. 76/2002 sb., o integrované prevenci**
 - **se mohou hospodářské komory , jejichž předmětem činnosti je prosazování a ochrana profesních zájmů nebo veřejných zájmů podle zvláštních předpisů zúčastnit řízení o vydání integrovaného povolení**
 - **hájí „své“ zájmy, nicméně mohou se podílet na podobě výsledného rozhodnutí s dopady na životní prostředí**

Subjekty kontroly veřejné správy

38

- Všeobecná kontrola
 - Ústavní soudnictví
 - Správní soudnictví
 - Veřejný ochránce práv
- Specializovaná kontrola orgány veřejné správy
 - inspekční a kontrolní orgány v rámci organizace veřejné správy (viz výše)

Formy činnosti v oblasti životního prostředí základní přehled

39

- *V oblasti práva životního prostředí se uplatňují všechny níže uvedené formy činnosti:*
- **Normativní právní akty**
 - vnější
 - vnitřní
- **Individuální správní akty**
 - **Správní rozhodnutí**
 - **Jiné úkony s povahou individuálních aktů**
 - ✦ **Osvědčení**
 - ✦ **Vyjádření**
 - ✦ **Stanoviska**
 - **Stanoviska**
 - **Závazná stanoviska**
 - **Koordinovaná stanoviska**
 - **Koordinovaná závazná stanoviska**
 - ✦ **Jiné úkony**
 - **Evidenční, registrační úkony**
 - **Informační úkony**
 - **Programovací a plánovací úkony**
- **Veřejnoprávní smlouvy**
- **Opatření obecné povahy**

- Děkuji vám za pozornost 😊.